

Чотири мільйони. Збірка новел

КУПИТИ

Про книгу

«Чотири мільйони» - одна з 12-ти збірок новел О.Генрі, що їх видавництво «Богдан» запланувало до друку. Саме завдяки своїм оповіданням, у яких іскрометний гумор тісно переплітається з маленькими трагедіями, а їхнє закінчення неможливо передбачити, письменник і зажив світової слави.

О.ГЕНРІ

ЧОТИРИ МІЛЬЙОНИ

О.ГЕНРІ

чотири
мільйони

Перекладено за виданням:
O. Henry. The Four Million. —
Doubleday, Page & Company, 1920.

Переклад з англійської Юрія Іванова та Ірини Бондаренко

«Чотири мільйони» — одна з 12-ти збірок новел О. Генрі,
що їх видавництво «Богдан» запланувало до друку.

Саме завдяки своїм оповіданням,
у яких іскрометний гумор тісно переплітається
з маленькими трагедіями, а їхнє закінчення
неможливо передбачити,
письменник і зажив світової слави.

Видавництво Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, Україна,
46002.

Видавництво Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, Україна, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися:

т/ф (0352) 520 607 office@bohdan-books.com

Інтернет-магазин «Видавництво Богдан»:

www.bohdan-books.com mail@bohdan-books.com

т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762

Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520

м. Київ, просп. Л. Каденюка, 27: т/ф (044) 296 8956; (095) 808 3279,
nk-bogdan@ukr.net

Мережа книгарень «Дім книги»: dk-books.com

т. (067) 350 1467; (099) 434 9947

Лінії долі

Тобін і я, — два чоботи — пара, — подалися одного дня з чотирма доларами на Коні¹, позаяк Тобінові конче треба було розважитися. Річ у тім, що Кеті Магорнер, його пасія із графства Слайго², мовби у землю запалася відтоді, як три місяці тому майнула в Америку, маючи дві сотні доларів власних заощаджень і ще сотню, отриману від продажу успадкованих Тобіном маєтностей — милої халупки разом із свинею десь у торф'яних болотах Шаннаух. І після тої епістоли, в якій вона благовістила Тобіна, що вже летить до нього, про Кеті Магорнер не було ні слуху ні духу. Тобін навіть оповістки в газети давав, але дівчина як у воду канула.

І ось із такого побиту ми із Тобіном вимикнулися на Коні, сподіваючись, що катання на гірках та запах попкорну трохи звеселять його душу.

Але Тобін був хлопцем собі на умі, і журба добряче в'їлась у його шкіру. Спершу він видав скрегіт зубовний, щойно почув пищання повітряних кульок; потім кляв на чім світ стоїть картину на сеансі ілюзіону, і хоча він жодного разу не проминув нагоди хильнути чарчину, проте на Панча та Джуді³ навіть не глянув і заледве не накинувся з кулаками на тих типів, котрі так і пильнують, щоби зняти вашу морду на брошку чи медальйон⁴. Заледве мені вдалося відтягти його на дощатий тротуар подалі від тих типів — туди, де атракціони не настільки оглушливі. Біля маленького — шість на вісім — намету Тобін робить стійку, і вигляд у нього вже більш-менш людський.

— Ось тутечки, — каже він, — мене й розрадять. Неперевершена ворожка із берегів Нілу вивчить мою долоню і як на сповіді розкаже, що було і що буде.

Тобін свято вірив у всілякі прикмети та неосяжні розумом явища. Він був напхом напханий найрозмаїтішими забобонами — від чорних котів до щасливих чисел, і беззастережно довіряв газетним прогнозам погоди.

Тож ми й увійшли в той чарівний курник, завішаний червоною шматиною із зображенням долонь, так густо змережаних лініями, як ото вузлова залізнична станція — коліями.

Вивіска над входом стверджувала, що тут владичить «Мадам Зозо — єгипетська хіромантка». В середині сиділа товстуля в червоному джемпері з вишитими на ньому закарлючками та звірятками. Тобін дає їй десять центів і простягає одну зі своїх рук. Ворожка підіймає Тобінову долоню, що мовби доводиться близькою родичкою копита коня-тягловика, і дивиться на неї так пильно, наче мізкує, в чому тут річ: чи то підкова відлетіла, чи то камінчик у стрілку потрапив...

— Чоловіче, — каже ота мадам Зозо, — лінії долі кажуть, що твоя нога...

— Це ніяка не нога, — уриває її Тобін. — Ясна річ, вона не бозна-якої краси, але то моя долоня!

— Тож лінії долі кажуть, — незворушно провадить далі мадам, — що твоя нога не завжди ступала гладенькими життєвими доріжками. І так буде й надалі. Горбок Венери — чи це за давнєна мозоля? — вказує на те, що ти був закоханий. І мав клопоти через свою милу.

— Вона говорить про Кеті Магорнер, — голосно шепоче Тобін у мій бік.

— Я бачу, — продовжує хіромантка, — багато горя і скорботи через ту, яку ти не можеш забути. А також бачу в її імені букву «К» і букву «М».

— Отакої! — знову шепоче Тобін. — Ти це чуєш?

— Стережися, — провадить далі мадам, — чорнявого чоловіка і білявки, бо матимеш через них нові клопоти. Невдовзі на тебе чекає подорож водою і фінансові втрати. Іще я бачу лінію удачі. В твоє життя увійде чоловік, який принесе тобі щастя. Ти впізнаєш цього чоловіка за гачкуватим носом.

— А чи не видно там бува його імені? — перепитує Тобін. — Було би незле гречно його привітати, коли він притарабанить до мене моє щастя.

— Його ім'я, — глибокодумно озивається ворожка, — не накреслене на лініях долі, але тут є натяк, що воно довге і в ньому повинна бути літера «о». Більше нічого не можу тобі сказати. До побачення! Не загороджуйте вхід!

— Це просто диво, звідки вона все це знає, — чудувався Тобін, прямуючи у напрямку пірсу.

Коли ми протискувалися крізь металевий турнікет до виходу, якийсь нігер зачепив запаленою сигарою вухо Тобіна — і ось вам нате неприємність. Тобін дає йому духопелів, а жінки вищать, однак мені вистачає розуму витягти його з цієї катавасії, поки не нагодилася поліція. Коли Тобін розважається, у нього завжди мухи в носі.

Дорогою додому, вже на теплоходу, чути голос буфетника-закликайла: «Кому пива з рук гарненького офіціанта?», і цей голос приводить Тобіна в сум'яття. Над ним водномить запановує пожадання — здмухнути піну з кухля, проте коли він поліз у кишеню, то нараз доглунав, що вдовольнити своє пожадання ніяк не вийде: під час веремії хтось поцупив у нього решту капіталу до останньої копійчини. Тож ми мусіли сидіти сиднем на лавках і дивитися тверезими очима, як на палубі веселяться, тринькаючи грошенята, всілякі даго⁵. З такої okazji Тобін нахмарився ще більше, ніж був до прогулянки, а печалі вже так обсіли його, що й словом не скажеш.

На лавці біля поручнів сиділа молода жінка з волоссям кольору щойно придбаної пінкової люльки, а виряджена так, наче на неї вже зачекався червоний автомобіль. Проходячи повз неї, Тобін ненавмисне зачіпає її ногою, а напідпитку він з дамами завжди ввічливий, тому, вибачаючись, вирішує ще й припідняти свого капелюха. Проте натомість він його збиває з голови, а вітер відносить те добро за борт.

Тобін вертається і сідає поруч, а я став уважніше придивлятися до нього, бо щось надто багато халеп почало звалюватися на його голову. Тепер він уже готовий за найменшої нагоди зчепитися з першим-ліпшим дженджиком на поромі чи навіть перебрати на себе командування поромом.

Зненацька Тобін хапає мене за рукав і щось плете немов несамовитий.

— Джоне, — каже він, — ти знаєш, що ми оце зараз робимо? Ми подорожуємо водою!

— Ну ж бо! Отямся! — кажу я. — Корито причалює за десять хвилин!

— Поглянь-но, — провадить далі Тобін, — на оту білявка на лавці! А хіба ти забув того нігера, котрий хотів підсмажити мені вухо? А хіба я не зазнав фінансових втрат в один долар та шістдесят п'ять центів?

Я подумав, що все це лише зачіпка, щоби якось пояснити таку кількість халеп, що звалилися на нього, як зазвичай роблять усі чоловіки, відтак натякнув йому, що все це — глупство і маячня.

— Послухай-но, — каже Тобін. — Ти просто не належиш до тих обранців, котрі можуть провидіти чудесні дивовижі і розчути натхненні пророцтва. Пам'ятаєш, що леді-ворожка прочитала на моїй руці? Усе справджується просто на очах. «Стережися, — казала вона, — чорнявого чоловіка та білявки, бо матимеш через них клопоти. Хіба ти забув нігера, якого я добряче вгостив кулаком? А хіба ти можеш показати мені леді з іще світлішим волоссям, ніж та білявка, через яку я втратив капелюха? А на додачу ще й долар і шістдесят п'ять центів із кишеньки жилета, коли ми виходили з тиру!

Те, як Тобін це сказав, не залишало жодних сумнівів у дієвості пророцтва, хоча, по правді, мені здавалося, що на Коні такі невдачі можуть трапитися з будь-ким і без залучення ворожок.

Тобін підвівся й обійшов палубу, впливаючись у пасажирів своїми крихітними побуряковілими сліпнями. Я поцікавився, що це він чудить, бо ж ніколи не знаєш, що у Тобіновій довбешці і що він утне наступної миті.

— Знай, — промовив він, — що я шукаю спасителя, котрого пообіцяли мені лінії руки. Виглядаю чоловіка з гачкуватим носом, який повинен принести мені щастя. Знайду — і ми врятовані! Джо-о-о-не, чи бачив ти хоч раз у житті таку зграю прямоносих горлопанів?

Наш пором причалив о дев'ятій тридцять, ми зійшли на берег і пішли Двадцять другою вулицею до центру. Тобін був без капелюха.

На розі вулиць, під гасовим ліхтарем, стояв якийсь тип, вдивляючись у місяць поверх надземки. Довгов'язий, одягнений пристойно, в зубах — сигара, аж бачу, що ніс у нього — від перенісся до кінчика — примудряється вигнутись двічі змією. Тобін також це запримітив, позаяк я почув, як він почав дихати, наче кінь, з якого знімають сідло. Він рушив просто до того типа, а я за ним.

— Доброго вечора вам, — каже Тобін чоловікові.

Той витягає з рота сигару і не менш ввічливо відповідає.

— Чи не повідомили б ви нам свого імені, — прохає Тобін, — щоб я міг збагнути його довжину? Можливо, це наша доля — познайомитись із вами.

— Мене звати, — каже чоловік вельми люб'язно, — Фріденгаусман. Максимус Г. Фріденгаусман.

— Довжина годяща, — зауважує Тобін. — А чи бува нема у ньому — десь так посередині — літери «о»?

— Нема, — відказує чоловік.

— І що, його ніяк не можна написати через літеру «о»? — вже з тривогою в голосі запитує Тобін.

— Якщо вже вас так верне від чужоземної орфографії, — каже гачконосий, — то можете увіпхати бажану вам літеру у передостанній склад.

— Тоді все гаразд, — озивається Тобін. — Перед вами — Джон Мелоун і Деніел Тобін.

— Дуже приємно, — відповідає чолові'яга, уклонившись. — Але оскільки я не можу второпати, навіщо на розі вулиць вправлятися в орфографії, то чи не будете ви такі ласкаві пояснити мені, чому досі перебуваєте на волі?

— На це є дві причини, — пояснює Тобін. — І обидві пов'язані з вами, принаймні так прочитала ворожка з моєї долоні: ви мусите ошчасливити мене. Зауважу, що лінії моєї руки спершу віщували неприємності через чорнявого чоловіка та жінку-білявку, котра сиділа зі схрещеними ногами на поромі, а потім передрекли фінансові втрати у сумі один долар і шістдесят п'ять центів — і поки що все це справджувалось, як по писаному.

Чоловік перестав курити і глянув на мене.

— Чи є у вас якісь доповнення до цієї заяви? — поцікавився він. — Чи ви з ним нерозлийвода? Слід зауважити, що ви радше схожі на його опікуна.

— Ні, — відповідаю я йому. — Так само, як одна підкова точнісінько така ж, як інша, — так і ви достеменно відповідаєте описові постачальника удачі, котрого моєму другові напророчила ворожка. Якщо ж це не так, то лінії долі Денні надто вже химерно перекручені... не знаю.

— Тобто, ви з ним заодно, — каже чоловік із гачкуватим носом, озираючи вулицю в пошуках полісмена. — Що ж — дуже приємно було з вами познайомитися. Доброго вечора!

І він запихає сигару глибше в рот та швидко переходить вулицю. Але ми з Тобіном не відстаємо: Тобін тулиться до нього з одного боку, а я — з іншого.

— Як це розуміти? — каже він, зупиняючись на тротуарі та зсуваючи капелюха на потилицю. — То ви мене переслідуйте? Кажу ж вам, — говорить він дуже голосно, — я вкрай пишаюся знайомством із вами, але наразі хотів би якось вас позбутися. Я поспішаю додому.

— Прошу дуже, — мовить Тобін, торкаючись його плеча, — йдіть собі додому. А я сяду під вашими дверима і просиджу там до ранку, поки ви не вийдете знову. Бо лише ви в змозі зняти прокляття і нігера, і блондинки та покрити фінансові збитки на суму один долар і шістдесят п'ять центів.

— Яка дивоглядна маячня! — відповідає чоловік, повертаючись до мене, вочевидь вбачаючи в мені розсудливішу особу. — Чи не відвели б ви його краще додому?

— Послухай-но, чоловіче, — кажу я йому. — Деніел Тобін цілком при здоровому розумі. Можливо, він трохи і не в собі через випите, але не настільки, щоби глузд за розум завернув, і він усього лише слідує законною стежиною своїх забобонів та передбачень, про що я вам зараз оповім.

І тоді я розповідаю йому про леді-ворожку і про те, що перст провидіння вказує на нього як на посланця удачі.

— Тепер ви розумієте, — завершую я свою розповідь, — мою роль у такому порушенні громадського порядку. Якщо ви правильно виснували з того, що я оповів, то зрозуміли, що я — друг мого друга Тобіна. Приємно бути другом мазунчика долі — це виплачується; хоча не важко приятелювати і з бідним, бо тоді із вдячності вас постійно возноситимуть на хмари, а ваша фотографія гордо пишатиметься на столі орендованої квартири того бідняка: ви стоїте перед відерком з вугіллям, і в кожній вашій руці — по сирітці. Але канва дружби зношується, якщо вам доводиться товаришувати із заплішеним дурнем. А саме з таким я й товаришую, — підсумовую, — бо, як на мене, на моїй долоні можна прочитати лиш те, що відпечатала на ній важка кирка. І хоча, можливо, у вас і найгачкуватіший ніс у всьому Нью-Йорку, я маю величезні сумніви, що всі ворожки та провидці разом узяті змогли би видоїти з вас хоч краплю удачі. Але лінії долі

Денні чітко вказують на вас, і я допомагатиму йому виманювати з вас удачу, допоки він сам не переконається, що з вас нічого не вичавиш.

І тоді несподівано чоловік починає сміятися. Притулившись до рогу будинку, знай собі голосно регоче. Тоді ляскає мене з Тобіном по спинах і бере нас під руки.

— Як же я помилявся! — вигукує він. — Але ж хіба я міг подумати, що просто на розі вулиць зі мною трапиться щось неймовірно прекрасне та дивоглядне? Як я цього не розпізнав? Тут зовсім поруч є забігайлівка — затишна місцина, де можна розважитися дивацтвами. Ходімо туди, хильнемо по чарці і побалакаємо про безперспективність безумовного.

Отак говорячи, він підштовхує нас у задню кімнату салуну^б, замовляє випивку і кладе гроші на стіл. При цьому дивиться на нас так, наче ми — його рідні брати, і пригощає нас сигарами.

— Слід вам сказати, — каже цей посланець долі, — що я — той, кого зазвичай іменують літератором. Я блукаю ночами у пошуках незвичного в людях та істини в небесах. Коли ви підійшли до мене, я саме розмірковував про зв'язок цієї надземки з головним нічним світилом. Стрімкий рух потяга — ось справжня поезія і мистецтво, натомість місяць — лише нудне безживне тіло, яке безглуздо обертається. Але це моя особиста думка, бо в літературі все якраз навпаки. І я щиро сподіваюся колись написати книгу, в якій розкрию всі дивовижі, котрі підмітив у житті.

— То ви вставите мене в книгу, — з відразою зронив Тобін. — Ви вставите мене в книгу?

— Ні, — відповідає чоловік. — Обкладинка не витримає вас, поки що. Найкраще, що я можу зробити — це насолодитись вами сам, бо ще не час для ламання книжкових стереотипів. Ваш типаж геть неймовірний. Я хочу наодинці з самим собою осушити цю чашу насолоди. Отож, дякую вам, хлопці, бо я справді дуже вам вдячний!

— Від ваших теревенів, — каже Тобін, голосно сопучи крізь вуса та хряскаючи кулаком по столу, — моє терпіння ось-ось лусне. Мені обіцяно удачу з самісінького гачка вашого носа, натомість я отримую пшик. Ви зі своїм літературним носом нагадуєте мені вітер, що дує у шпарину. Якби не той нігер і леді-білявка, то я би вже подумав, що моя долоня бреше...

— Ну-ну! — заспокоює його довгов'язий. — Невже вас настільки ввела в оману моя фізіономія? Мій ніс здатний зробити лише те, що в його силах. Давайте наповнимо знову наші келихи, бо всі дивацтва краще тримати підмоченими — в сухій моральній атмосфері вони схильні псуватися.

Нарешті той літературник робить щось справді тямковите, подумав я, бо весело платить за всіх — і особливо за мене й Тобіна, у кишнях яких висвистує вітер, як і було напроороковано. Але Тобін лихий: він п'є мовчки, і в його очах уже палахкотить багрове полум'я.

Мало-помалу ми випхалися із салуну, позаяк уже стукнула одинадцята, відтак якийсь час постояли на тротуарі. Потім наш новий знайомець каже, що йому пора додому, та запрошує нас у гості. Через два квартали ми звертаємо в бічну вуличку — туди, де стоять цегляні будинки з високими ґанками та залізними огорожами. Чоловік зупиняється перед одним із них і дивиться на темні вікна угорі.

— Це моє скромне помешкання, — каже він, — і за деякими ознаками я бачу, що дружина втомила мене чекати і пішла спати. Тому я порушу правила гостинності й запрошу вас у кімнату, що на першому поверсі — туди, де ми зазвичай обідаємо, і ви трохи підкріпитесь. Там знайдете холодну курятину, сир та кілька пляшок пива. Прошу — заходьте і пригощайтеся, бо я ваш боржник — ви мене добряче розважили.

Апетит і сумління — як мої, так і Тобіна — не вступили в протиріччя, хоча це був удар для Тобіна: важко було повірити, що кілька кухлів пива та холодна закуска — це і є щастя й удача, що їх наобіцяли йому лінії руки.

— Спускайтеся до чорного входу, — каже гачконосий, — а я увійду через оці двері та впусщу вас. І попрошу нашу нову кухарку, — додає він, — приготувати вам каву. Для дівчини, яка в Америці всього лиш три місяці, Кеті Магорнер чудово готує каву. Заходьте ж, — припрошує чоловік, — я зараз пришлю її до вас.

¹ Мається на увазі Коні-Айленд — півострів у Нью-Йорку, розташований у районі Бруклін. Омивається водами Атлантичного океану.

² Слайго — графство на північному заході Ірландії.

³ Панч і Джуді — традиційний вуличний ляльковий театр, що виник в Італії у XVII столітті, а згодом з'явився і у Великій Британії. Центральні персонажі — Панч і його дружина Джуді.

⁴ Мова іде про тінтайп, або ферротипію (англ. tin — олово, лат. ferrum — залізо) — ранній фотографічний процес, який як фотоматеріал використовує металеві пластинки, покриті темним лаком і світлочутливим колодієм. Металева основа була досить еластичною і не вимагала сушіння і обробки, тому готовий ферротип після нескладної лабораторної обробки майже відразу вручався замовнику, що зумовило комерційний успіх технології.

⁵ Даґо (англ. dago) — зазвичай образлива назва особи іспанського чи італійського походження.

⁶ Салун — [пивний бар](#) в Америці.

Дари волхвів

Один долар вісімдесят сім центів. Це було все. Із них шістдесят центів — монетками по одному центу. Вона відвойовувала кожную монетку, торгуючись із бакалійником, зеленярем, м'ясником так запекло, що аж вуха палали від мовчазного осуду її скупості, викликаной надмірною ощадливістю. Делла тричі перелічила гроші. Один долар вісімдесят сім центів. А завтра Різдво.

Що було діяти — хіба впасти на стару, потерту маленьку кушетку і заплакати. Так Делла і зробила. З цього маємо дійти повчального висновку, що життя складається зі сліз, зітхань, усмішок, причому зітхання переважають.

Поки господиня переходить поступово від першої стадії до другої, огляньмо її господу. Мебльована квартира за вісім доларів на тиждень. Не можна сказати, що вона зовсім убога, але щось спільне з цим поняттям, безперечно, має.

Внизу, у вестибюлі, скринька для листів, у щілину якої не ввійшов би жоден лист, і кнопка електричного дзвоника, з якої жодному смертному не пощастило б витиснути ніякого звуку. На дверях була ще прикріплена картка з написом «М-р Джеймс Діллінгем Янг».

Слово «Діллінгем» розтягнулось на всю довжину в той недавній час процвітання, коли власник цього імені одержував тридцять доларів на тиждень. Тепер він заробляв тільки двадцять доларів, і літери в слові «Діллінгем» поблякли, немовби серйозно замислились, чи не скоротитись їм до скромного, без претензій «Д». Та хоч коли містер Джеймс Діллінгем Янг, приходячи додому, піднімався у свою квартиру на верхньому поверсі, його завжди зустрічав вигук «Джим!» і гарячі обійми місіс Джеймс Діллінгем Янг — її ви вже знаєте як Деллу. А це й справді так гарно!

Делла перестала плакати і провела пуховкою по щоках. Вона стояла біля вікна, сумно дивлячись на сірого кота, який прогулювався по сірому паркану в сірому дворі. Завтра Різдво, а в неї тільки долар і вісімдесят сім центів, щоб купити подарунок Джімові! Вона місяцями економила буквально кожен цент — і ось це все, що вдалося зібрати. За двадцять доларів на тиждень далеко не заїдеш. Витрати були більші,

ніж вона розраховувала. Витрати завжди більші. Тільки долар і вісімдесят сім центів, щоби купити подарунок Джімові! Її Джімові! Багато щасливих годин провела вона, роздумуючи, що б таке подарувати йому на Різдво. Щось особливе, рідкісне, коштовне, хоч трохи гідне високої честі належати Джімові.

Між вікнами кімнати стояло трюмо. Можливо, вам ніколи не випадало дивитися в трюмо у восьмидоларовій мебльованій квартирі. Дуже худа і дуже рухлива людина, спостерігаючи швидко зміну своїх відображень у його довгих та вузьких дзеркалах, може отримати досить точне уявлення про свою зовнішність. Делла була струнка, і їй пощастило опанувати це мистецтво.

Вона раптом одійшла од вікна і зупинилась перед дзеркалом. Очі її сяяли, як діаманти, але за якихось двадцять секунд лице втратило свої кольори. Вона хутенько висмикнула шпильки і розпустила своє довге волосся.

У подружжя Джеймс Діллінгем Янг було дві речі, якими вони дуже пишалися. Одна — це золотий годинник Джіма, що належав колись його батькові та дідові, друга — волосся Делли. Якби цариця Савська жила в будинку навпроти, Делла інколи, помивши голову, сушила б своє волосся біля вікна, щоб затьмарити блиск оздоб і коштовностей її величності. Якби цар Соломон був швейцаром у будинку, де вони жили, і зберігав би всі свої скарби в підвалі, Джім, проходячи повз нього, завжди діставав би свій годинник, щоб побачити, як Соломон рве собі бороду від заздрощів.

Прекрасне волосся Делли розсипалось каштановими хвилями, сяючи, мов струмені водоспаду. Воно спадало нижче її колін і вкривало, наче плащем, майже всю її постать. Потім вона знову, нервуючи й поспішаючи, підбрала його. Завагавшись, постояла якусь мить нерухомо, і дві чи три сльози впали на потертий червоний килим.

Мерщій надіти старенький коричневий жакет і старенький коричневий капелюшок! Махнувши спідницею, Делла кинулася до дверей і вибігла з дому на вулицю, а в очах у неї ще поблискували діамантовими краплями сльози.

Вона зупинилась перед дверима з вивіскою «М-м Софроні. Найрізноманітніші вироби з волосся». Делла вибігла на другий поверх

і спинилася, переводячи дух, серце її швидко билось. Мадам Софроні була здоровенна білява жінка з сухими манерами.

— Чи не купите ви моє волосся? — спитала Делла.

— Я купую волосся, — відповіла мадам. — Зніміть капелюшок, треба подивитися, що за товар.

Знову заструменів каштановий водоспад.

— Двадцять доларів, — сказала мадам, звично зважуючи в руці волосся.

— Давайте мерщій, — промовила Делла.

Дві години після цього пролетіли на рожевих крилах — вибачайте за банальну метафору. Делла бігала по крамницях, шукаючи подарунок Джімові.

Нарешті знайшла. Безперечно, ця річ була створена для Джіма, і тільки для нього. Нічого схожого не було в жодній іншій крамниці, вона вже все перевернула там догори дном. Це був платиновий ланцюжок для кишенькового годинника, простий і строгий, він привертав увагу коштовністю матеріалу, з якого був зроблений, а не мішурним блиском — саме такими мають бути всі гарні речі. Він навіть був гідний годинника. Побачивши його, Делла відразу дійшла думки, що ланцюжок повинен належати Джімові. Він саме такий, як Джім. Скромність і гідність — ці якості були у них обох. За ланцюжок довелося заплатити двадцять один долар. У Делли лишилося ще вісімдесят сім центів, і вона поспішила додому. З таким ланцюжком Джім у будь-якому товаристві зможе дістати свій годинник, глянути, котра година, бо хоч який чудовий був той годинник, а Джім іноді дивився на нього крадькома, бо висів він не на ланцюжку, а на старому шкіряному ремінці.

Коли Делла повернулася додому, її захоплення трохи вщухло, натомість з'явилися передбачливість і розсудливість. Вона дістала щипці для завивання, запалила газ і почала виправляти спустошення, вчинені великодушністю та любов'ю. А це завжди надзвичайно важка праця, дорогі друзі, велетенська праця.

За сорок хвилин її голова вкрилася дрібними кучериками і Делла стала дуже схожою на хлопчиська, котрий утік з уроків. Довгим, уважним і критичним поглядом вона глянула на себе в дзеркало.

«Якщо Джім не вб'є мене з першого погляду, — подумала, — то, глянувши вдруге, скаже, що я схожа на хористку з Коні-Айленда. Але що, що могла б я зробити з одним доларом і вісімдесятьма сімома центами?!»

О сьомій годині кава була готова, а гаряча сковорода стояла на плиті, чекаючи, коли на ній смажитимуться котлети.

Джим ніколи не спізнювався. Делла затиснула в руці платиновий ланцюжок і сперлася на краєчок стола біля вхідних дверей. Невдовзі вона почула його кроки внизу на сходах і на мить зблідла. Вона мала звичку звертатися до Бога з коротенькими молитвами з приводу всяких життєвих дрібниць і тепер швиденько зашепотіла:

— Господи, зроби, будь ласка, так, щоб я все ще сподобалася йому!

Двері відчинилися, Джім увійшов і причинив їх. Його худе обличчя було заклопотане. Бідолаха, в двадцять два роки він мав годувати сім'ю! Йому давно треба було купити нове пальто, і рукавичок у нього не було.

Джим увійшов і завмер, наче сетер, що збирається кинутися на перепелицю. Його очі спинилися на Деллі, в них був вираз, якого вона не могла зрозуміти, і їй стало страшно. Це не були ні гнів, ні здивування, ні докір, ні жах — жодне з тих почуттів, яких вона могла сподіватись. Він просто пильно дивився на неї, і на обличчі у нього був отой дивний вираз.

Делла зіскочила зі столу і кинулась до нього.

— Джіме, милий, — вигукнула вона, — не дивись так на мене! Я обстриглась і продала волосся, бо я б не пережила, якби нічого не змогла подарувати тобі на Різдво. Воно знову відросте! Ти ж не гніваєшся, ні? Я повинна була це зробити. Волосся у мене росте дуже швидко. Привітай мене з Різдвом, Джіме, і будьмо щасливі. Ти ж навіть не знаєш, який гарний, чудовий подарунок я приготувала для тебе!

— Ти обстригла волосся? — насилу спитав Джім так, наче він не міг усвідомити цього очевидного факту, хоча його мозок напружено працював.

— Обстригла і продала його, — відповіла Делла. — Але ж я тобі все одно подобаюсь? Я ж така сама, тільки з коротким волоссям!

Джим здивовано оглянув кімнату.

— То, виходить, твого волосся вже нема? — спитав він з якимсь безглуздим виразом.

— І не шукай його, не знайдеш, — відповіла Делла, — кажу ж тобі: я його продала — обстригла і продала. Сьогодні Святвечір, Джіме. Будь зі мною ласкавий, це ж я зробила для тебе. Можливо, волосинки на моїй голові і можна було би перелічити, — в її голосі раптом прозвучала глибока ніжність, — але ніхто й ніколи не зможе виміряти мою любов до тебе! Смажити котлети, Джіме?

І Джім раптом наче прокинувся від важкого сну. Він обійняв свою Деллу. Будьмо скромні — відвернімося на якихось десять секунд і займімося чимось іншим. Подумаймо, наприклад, яка різниця між вісьмома доларами на тиждень і мільйоном на рік? І математик, і мудрець дадуть неправильні відповіді. Волхви принесли коштовні дари, але серед них не було одного. Цей туманний натяк ми роз'яснимо пізніше.

Джім витяг з кишені свого пальта пакуночок і кинув його на стіл.

— Зрозумій мене правильно, Делл, — сказав він. — Ніяка стрижка, ніякі нові зачіски не примусять, щоб я розлюбив тебе, дівчинко. Але розгорни цей пакунок — і ти зрозумієш, чому я спершу трохи розгубився.

Білі спритні пальчики розірвали мотузку й папір. Пролунав крик захвату, а на зміну йому — ой леле! — прийшли, як то буває тільки у жінок, потоки сліз та зойки. Довелось негайно вдатися до всіх заспокійливих засобів, які тільки були у господаря квартири.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ